

NORKA MACHIEDO-MLADINIĆ

1000 Zagreb
Krajiška 28

UDK: 643.55:929 Duboković, N.

STUDIO NIKE DUBOKOVIĆA

U članku se opisuje radna soba i knjižnica u Jelsi u kući dr. Nike Dubokovića-Nadalinija (1909.-1991.), utemeljitelja Centra za zaštitu kulturne baštine otoka Hvara, koje pokazuju visoku privrednu, znanstvenu i kulturnu svijest njega i njegovih predaka.

Jelsa je malen, miran, gotovo uspavan gradić na otoku Hvaru, u kojem život klizi neprimjetno. Iz godine u godinu jedva se nešto promijeni. Škola i knjižnica, smještena u Općinskom domu, jedine su kulturne ustanove u mjestu. I u takvom gradiću, u Maloj Bandi, gotovo u kutu pored stojne kuće obitelji Duboković-Nadalini, nastao je studio pokojnog Nike (1909.-1991.)

Još za njegova života završeni su građevinski radovi, tj. preuređene su pomoćne prostorije kuće, ali knjige, rukopise, arhivsku građu, periodiku i ostalo Niko nije dospio srediti iako mu je to bila velika želja i briga.

Svaki namjernik i slučajni posjetilac iznenadit će se što se upravo tu u malom ubavom mjestu nalazi toliko kulturno blago: postinkunabule, rukopisne i rijetke knjige, stare povijesne, zemljopisne i katastarske karte, portreti, fotografije, razni upotrebnih predmeti, bezbroj jedinstvenih podataka vezanih za otok Hvar, obitelj Duboković, crkvenu povijest i znanost. Naši i svjetski znanstvenici bili bi sretni da dođu do novih spoznaja i saznanja na temelju materijala koji skriva studio Nike Dubokovića.

Kako materijali nisu do kraja sređeni, već su u fazi sređivanja, može se samo globalno spomenuti što se tu

nalazi, a vrijedna iznenađenja su svakako moguća, ali ona čekaju stručnjake raznih profila kao što su: bibliofili, arhivari, arheolozi, lingvisti, agronomi, teolozi...

Već na prvom koraku osjećamo da smo ušli u nesvakodnevni prostor, prostor u kojem plemeniti Niko, erudit, literat, osnivač Centra za zaštitu kulturne baštine otoka Hvara, diplomat, znanstveni djelatnik, borac za očuvanje i uzdizanje kulture Hvara, nije dospio uživati. U posebnost prostora uvodi nas u predvorju zidna karta "Historički zemljovid Hrvatske" Vjekoslava Klaića, koju je nacrtao Antun Jiroušek, obješena iznad izrezbarene škrinje.

U prvoj sobi, biblioteci, na policama niskog ormara smještena je Bruckhausova enciklopedija iz 1892., "Dizionario della lingua Italiana" iz 1827. u sedam svezaka i prikaz kulturnih dostignuća koje je Cesare Cantú sabrao u trideset tri sveska svojeg djela "Storia universale" tiskanog u Torinu 1843. U jednom od dva visoka ostakljena ormara nalaze se djela svjetske književnosti, počam od grčkih i rimskih klasika: Ovidija, Tacita, Cicerona, Homera, Plutarha i drugih tiskanih na originalu u tiskarama Venecije, Rima, Padove i Pariza od 1535., pa do svjetskih klasika 18. i 19. stoljeća među kojima su nezaobilazni Dante Alighieri, tiskan 1726., i Giovanni Boccaccio iz 1813. g. Među piscima našega doba dobro su zastupljena djela Pribojevića, Vrbanjanina Ante Tresića Pavičića i Svirčanina Jure Carića. U drugom takvom ormaru nalaze se djela iz svjetske i domaće povijesti, diplomacije, arheologije i umjetnosti s velikim brojem separata. Sa zidova posjetioce promatraju obiteljski portreti okruženi njihovim jedrenjacima, zemljopisnim i katarskim kartama, priznanjima i raznim upotrebnim predmetima koje su oni koristili u tijeku života. Prepoznatljiva su tri muška lika: kapetan Niko (1834.-1912.), njegov sin Jure (1877.-1951.) i unuk Niko (1909.-1991.). Pored njih našao je svoje mjesto ljupki i jedini ženski lik gospođe Ecije rođene Carić, Jurine žene i Nikine majke.

Na prostoriju biblioteke nadovezuje se Nikin kabinet s njegovim pisaćim stolom u sredini, na kojem se nalaze sve potrebne sitnice koje je Niko za života koristio, a sada ih je nastavila upotrebljavati njegova udovica Jasna. Niko je uvijek želio biti okružen svojim prijateljima za koje je uvijek imao vremena i otvoreno srce; tako se i u ovoj prostoriji u bezbroj malih okvira nalaze slike prijatelja. U blizi-

ni stola, na domak ruke, smještena je velika kolekcija riječnika klasičnih i svjetskih jezika, jezični priručnici da se ne bi propustilo značenje nekog izraza, pojma ili riječi. Tu se nalazi djelo Bartula Kašića iz 1640., dok je najstariji rječnik "Septem linguarum..." Calepinusa iz 1752. i hebrejska gramatika iz 1790. Članovi obitelji ne samo što su poznavali više stranih jezika i na njima se dopisivali, već su za vrijeme dugih zimskih večeri prevodili djela s jednog stranog jezika na drugi iz razonode i, kako je kapetan Niko napisao, tako sačuvali lakoću upotrebe stranog jezika.

Na ostalim policama kabineta nalaze se Nikini nedovršeni rukopisi, zbirka pisama i dio arhiva. Onome tko se bavi poviješću pedagogije bit će zanimljiva zbirka starih udžbenika iz doba Austro-ugarske monarhije koje su članovi porodice upotrebljavali, a i zakoni i propisi o školstvu. Na policama su poredane pravničke knjige, zakoni i njihovo tumačenje, te gospodarske, financijske i trgovačke studije. Ima ponešto medicinskih djela i samo poneka vojnog sadržaja.

Posebna zbirka sadrži agronomske znanosti s naglašenim zanimanjem za raslinje ovog podneblja. Listajući ove knjige i davne časopise mogli bismo se prisjetiti prirodnih načina sprečavanja širenja biljnih bolesti koji su se primjenjivali prije izuma kemijskih sredstava. Sačuvane su i zanimljive naprave na kojima je Ivan, zvan Giovanin Duboković (1862.-1921.) eksperimentirao. Članovi ove obitelji nastojali su unaprijediti vinogradarstvo i podrumarstvo na svom veleposjedu te uputiti ostale u bolju obradu zemlje. Svojim aktivnim stavom prema ovoj djelatnosti razlikovali su se od mnogobrojnih plemićkih porodica u Dalmaciji koje su se s prezirom odnosile prema poljodjelstvu.

Katolički duh ove porodice ogleda se u velikom broju vjerskih djela: od biblija raznih izdanja, života svetaca i pjesmarica do katekizama i molitvenika. Najjača crkvena ličnost u obitelji bio je hvarski biskup dr. Juraj Duboković (1800.-1874.). U trećoj sobi nalazi se biblioteka s knjigama označenim njegovim pečatom (ex libris). Tu se nalaze djela koja govore o povijesti Crkve, crkvene knjige 17. i 18. st., rijetke knjige iz 19. stoljeća, velik broj homilija na latinskom i hrvatskom jeziku, koje bi bile nesumnjivo zanimljive poznavaoocu teološke literature.

U najudaljenijem kutu sobe hrastov ormar čuva arhivsku građu vezanu za djelatnost ove obitelji. Na

zidovima su obješene zemljopisne karte, među kojima se ističe karta Podunavlja s našim zemljama do Jadrana, koju su 1634. napravili Sigismund Betullii i kartograf Jacobus Sandrast u Nürnbergu, te Napoleonova karta iz 1807. godine. Na niskim policama poredana je periodika, a tu je i kolekcija osmrtnica od početka ovog stoljeća, poredanih po godinama.

Iako je temelj ove porodice ležao u veleposjedu, proizvodnji vina, brodarstvu i trgovini, ovaj studio govori ne samo o profesionalnom usmjerenju njenih članova, o njihovoj uspješnosti na tom poslu, već pokazuje njihov opći interes i postignutu kulturnu razinu. Iz katastarskih mapa naziremo njihove posjede, iz poslovnih knjiga njihovu uspješnost, a zbirka boca raznih oblika podsjeća na glavni proizvod ovih krajeva. Zastava i brodski amblem oživljava brodove; kompas (busola), zemljopisne karte, brodski dnevnik govore o dalekim putovanjima. Ipak ih to bogatstvo nije uljuljalo u nerad, njihova marljivost, želja za unapređenjem poljodjelstva, interes i odnos prema kulturi pokazuje se u odabiru knjiga. Već letimičan pogled pokazuje nam poštovanje i uvažavanje knjige i pisane riječi, koje je u ovoj obitelji bilo ukorijenjeno kroz generacije, bez obzira na opredijeljenost pojedinog člana. Svaki primjerak knjige nabavljen je s interesom i namjerom da se njen sadržaj pročita i prouči. Pored djela klasika koja daju temelj kulture, preko djela don Frane Bulića i "Bulletina di archeologia" proučavala su se arheološka istraživanja kod nas, čitao se "Dom", glasnik braće Radića, a preko "Jadranske straže" i "Mora" pratio se napor oko razvijanja pomorske svijesti kod nas.

Studio i danas živi zahvaljujući brizi i maru obitelji Duboković-Nadalini, koja je spremna odreći se i svakodnevnih potreba da bi sačuvala autentične prostore u kojima su živjeli članovi ove znamenite obitelji. U nadi da će netko napisati detaljnu povijest ove obitelji možemo likove s brojnih portreta zamisliti okupljene u salonu u opuštenu ugođaju, ili same utonule u duboko razmišljanje u tišini svoje kapelice, ili kako uživaju u hladovini svoga jedinstvenog vrta-parka, koji se proteže od obale do vidikovca na vrhu, dokle se treba popeti kamenim stubama natkritim penjačicama.

Studio Nike Dubokovića živi i čeka stručnjake i znanstvenike koji će otkriti i vrednovati njegovo do sada skriveno blago na ponos cijele Hrvatske, a u prvom redu Hvarana.

THE STUDIO OF NIKO DUBOKOVIĆ

Summary

The paper describes the studio with library in the house in Jelsa, formerly of dr. Niko Duboković-Nadalini (1909.-1991.), outstanding scholar of Hvar and founder of the Centre for the Protection of Cultural Heritage of this island. Vast amount of books and periodicals on every field of knowledge, as well as archives, maps, plans and objects of everyday use, bear witness to a high industrial, scientific and cultural level of this family and of its late scion.